

УДК 658.12.34

DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2021-1-25-34>

ЗОСЬ-КІОР Микола Валерійович

доктор економічних наук, професор,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8330-2909>

zoskior@gmail.com

СПІВАК Софія Іванівна

кандидат економічних наук, доцент,
Луганський національний аграрний
університет,

м. Слов'янськ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8339-1876>

spivak.lnau@ukr.net

ІСАЙ Оксана Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана,
м. Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1746-8163>

isay_oksana@ukr.net

ЛЕСЮК Владислав Станіславович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої
освіти,

Полтавська державна аграрна академія,

м. Полтава, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8370-6513>

vladlesyuk@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В статті досліджено основні теоретичні аспекти формування організаційно-економічного механізму управління потенціалом конкурентоспроможного підприємства. Одним з актуальних питань для керівників підприємств є утворення організаційно-економічного механізму, який був би здатним забезпечити ефективність управління та конкурентоспроможність підприємства. Узагальнено теоретичні аспекти організаційно-економічного механізму управління потенціалом підприємства. Досліджено поняття «конкурентоспроможність» та його зв'язок з організаційно-економічним механізмом управління потенціалом підприємства. Оцінка конкурентоспроможності відіграє вирішальну роль у визначенні рівня функціонування та перспективи розвитку підприємства. Визначено необхідність дослідити найбільш раціональний спосіб побудови зворотного зв'язку в організаційно-економічному механізмі управління конкурентоспроможністю підприємства для його ефективного функціонування та розвитку. Запропоновано авторський алгоритм управління конкурентоспроможністю підприємств, який базується на процесному підході. Визначено та розглянуто окремі стадії формування організаційно-економічного механізму управління потенціалом конкурентоспроможного підприємства. Правильно організована економічна робота на підприємстві сприятиме його фінансовій стійкості в конкурентному середовищі.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, управління, потенціал, ефективність, конкурентоспроможність, підприємство.

Постановка проблеми. Одним з актуальних питань для керівників підприємств є утворення організаційно-економічного механізму, який був би здатним забезпечити ефективність управління та конкурентоспроможність підприємства. Механізм управління розглядається як невід'ємна частина всієї системи управління, що забезпечує ефективний вплив на фактори та стан, які визначають результат діяльності об'єкта управління. Більше того, що стосується внутрішніх факторів управління підприємством, то слід використовувати поняття «механізм управління підприємством», оскільки природа внутрішніх факторів управління підприємством різноманітна та певні типи механізмів управління повинні бути відмінні. Основними типами механізмів управління є: організаційні, економічні, структурні механізми, механізми управління організацією, технічні та адміністративні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти цієї проблеми досліджуються в наукових роботах різних вчених, таких як Л. В. Балабанова, І. П. Булеєва, Л. С. Єгорова, А. А. Макарічева, Ю. Б. Іванова Г. М. Скудара та ін. У наукових працях Г. М. Скудара обґрунтовано інтеграл наукової концепції, підвищення конкурентоспроможних переваг

підприємства на прикладі машинобудування промисловості. Через важливість проведених досліджень щодо конкурентоспроможності підприємств вони не можуть вважатися завершеними. Подальші дослідження необхідні для надання методологічних інструментів аналізу та прогнозування рівня конкурентоспроможності підприємств у кластерній асоціації.

Метою статті є дослідження основних теоретичних аспектів формування організаційно-економічного механізму управління потенціалом конкурентоспроможного підприємства.

Викладення основного матеріалу дослідження. Організаційно-економічний механізм управління підприємством є сукупністю організаційних та економічних важелів (кожен з яких має власні форми управлінського впливу), що впливають на економічні та організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності підприємства в цілому. Механізм управління включає такі компоненти, як: принципи та завдання. У структурі організаційно-економічного механізму, слід виділити три системи: система безпеки, функціональна система та цільова.

Процес управління насамперед повинен ґрунтуватися на знанні об'єктивних законів і закономірностей еволюційного розвитку складних соціально-економічних систем, їхніх підсистем і складових елементів, які можна розглядати в структурному, технологічному, соціально-економічному та інших аспектах [1, с. 72; 10; 11].

Система забезпечення організаційно-економічного механізму складається з підсистем правового, управління ресурсами, нормативно-методичного, науково-технічного та інформаційного управління підприємства. Організаційні та економічні механізми управління підприємством включають такі основні функціональні підсистеми: планування, організація, мотивація, контроль та регулювання. Цільова система організаційно-економічного механізму включає цілі та основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору та оцінки досягнення певних цілей та результатів діяльності підприємства. Зміст кожної системи та кількість підсистеми в кожній із систем організаційно-економічного механізму управління підприємством залежить від типу підприємства, обсягу та сфери діяльності, ступеня впливу навколишнього середовища та результатів діяльності підприємства та інших факторів.

Система, що складається з системи безпеки, функціональної та цільової систем містить певний набір організаційно-економічних важелів, що впливають на економічні та організаційні параметри підприємства з метою забезпечення ефективності управління та отримання конкурентних переваг. Однією з найважливіших складових організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства – це управління якістю продукції. Якість товарів і послуг може забезпечити фірмі значні конкурентні переваги на цільових ринках. Відсутність науково обґрунтованих стратегій для управління якістю продукції підприємства може позбавити його, з одного боку, вже виграної конкуренції позиції на ринках, а з іншого боку, неможливо ефективно вести конкурентну боротьбу на нових ринках, оскільки, як відомо, якість продукції є однією з головних конкурентних переваг товару.

У ринковій системі господарювання підприємство функціонує в жорстких умовах конкурентного середовища і має повну господарську самостійність. Його діяльність спрямовано на завоювання та утримання певної частки ринку, на досягнення переваги над конкурентами. Маючи у своєму розпорядженні певні ресурси, підприємство намагається максимально ефективно їх використовувати. З цією метою створюється система управління, складові якої допомагають досягати установлених цілей [2, с. 300].

Враховуючи результати досліджень, особливості функціонування механізмів забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах формування ринкових відносин залежать від методів взаємодії попиту та пропозиції на конкретному ринку: характеристика ринків у сферах економіки, ступінь контролю та методи маркетингових досліджень, варіанти формування ринкових ситуацій, специфіка ринку, зумовлена динамікою його розвитку тощо.

Таким чином, необхідна інформація про ринок, конкурентне середовище, діяльність підприємств – конкурентів, структура і динаміка попиту, смаки та переваги споживачів сформовують асортимент товарів, який відповідає вимогам ринку і задовольняє попит краще. Для

забезпечення конкурентоспроможності підприємства необхідно враховувати обидва фактори саморегуляції: ринок та особливості державного регулювання ринкових відносин.

Методи підприємства для підтримки необхідного рівня конкурентоспроможності повинні базуватися на системі певних критеріїв – фінансова, технічна, кадрова, організаційна та інформаційна безпека.

Успіх існування підприємства на ринку та перспективи подальшої діяльності залежать від багатьох чинників і визначаються його потенціалом розвитку. Потенціал відображає певні можливості будь-якого підприємства в різних сферах його функціонування. Чітке усвідомлення наявних чи потенційних можливостей розвитку підприємства створює фундамент для максимального використання та реалізації його потенціалу при прийнятті тактичних та стратегічних дій [3, с. 368].

Конкуренція – одна з головних рис ринкової економіки. В умовах жорсткої конкуренції зростає необхідність розроблення стратегій розвитку підприємства, які б окреслювали чіткі орієнтири на майбутню перспективу і допомагали спрямовувати зусилля суб'єктів господарювання на пошук довготермінових конкурентних переваг [4, с. 32].

В сучасних умовах один із загальних і важливих пріоритетів у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства полягає у визначенні основних аспектів стратегічного та тактичного маркетингового планування. Найважливішою функцією механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств є захист від несприятливих умов ринкового середовища, які повинні включати розробку комплексу заходів для обмежування економічного ризику на підприємстві. Одночасно розробляється процедура перенесення економічного ризику на партнерів, диверсифікуючи виробництво, розширюючи сферу досліджень ринку, ринкове середовище та використовуючи переваги інноваційних процесів та особливості цінового регулювання попиту та пропозиції, що є важливим блоком проблем, які забезпечують високий рівень конкурентоспроможності підприємства.

Для повної оцінки конкурентоспроможності підприємства необхідно використовувати всі групи показників у комплексі, лише тоді вони будуть вміти тримати контроль над своїми конкурентними позиціями, обґрунтовано визначати стратегію і тактику поведінки.

Як правило, основою для розробки конкурентної стратегії є два визначальні параметри:

- чітка орієнтація всієї робочої сили на створення асортименту високоякісних продуктів, який можна буде розширювати;
- нові ринки, збільшення життєвого циклу та конкурентоспроможності раніше випущеної продукції через впровадження передових технологій.

Саме така орієнтація на впровадження та випуск конкурентоспроможної продукції дає змогу стабільно працювати та функціонувати в умовах жорсткої конкуренції та динамічних змін ринкової ситуації. У цьому плані надзвичайно важливо своєчасно розпочати процес зміни психології працівників, сформувати команду енергійних, творчих, відповідальних керівників, наважитися на радикальні зміни та створити нову систему управління, яка відповідає сучасним вимогам. Необхідно досягти такого співвідношення працівників, які знають і відчувають ринкові відносини, щоб мати можливість, професійно працювати на споживчому ринку. Тільки за рахунок таких умов – це якісний стрибок у підвищенні ефективності управління та реального забезпечення підприємства.

Стратегічно важливим напрямком забезпечення конкурентоспроможності в сучасних умовах є чітка орієнтація на створення та виробництво нових продуктів, що відповідають зростаючим вимогам споживачів, вдосконалених новими технічними рішеннями. Ключовою вимогою для досягнення цієї мети є залучення всієї нормативно-технічної бази виробництва яка відповідає міжнародним стандартам якості. Це важливий елемент системи, який дозволяє підтримувати конкурентоспроможність підприємства на належному рівні. Вирішення проблем підвищення якості, а також конкурентоспроможності виробленої продукції, повинні бути підпорядковані інвестиційній та інноваційній політиці підприємства, вибору пріоритетних напрямків використання науково-дослідних та проектних робіт. Вирішення проблеми

підвищення конкурентних переваг підприємства, активне просування продукції на зовнішні ринки передбачає:

- розробку стратегічних програм з оновлення асортименту продукції;
- забезпечення взаємозв'язку операційних, річних та перспективних виробничих планів;
- активне використання перспективного бізнес-планування як інструменту формування довгострокової конкурентної переваги;
- запровадження річних та перспективних бюджетів для витрачання коштів на планове виробництво, що буде забезпечувати рентабельність підприємства [5].

Ефективне функціонування підприємства, яке прагне підвищити рівень конкурентоспроможності, має здійснюватися на основі організаційно-економічного механізму, який призначений для управління фінансовими, трудовими та іншими ресурсами з метою максимального використання наявного та прихованого потенціалів [6, с. 78].

Організаційно-економічний механізм управління набуває актуальності під час прийняття, обґрунтування та оцінювання управлінських рішень, формування цілей щодо отримання та розподілу прибутку, вибору ефективних шляхів їх досягнення [7, с. 99].

Ефективність системи управління багато в чому визначається ефективністю її організаційної підтримки. Що стосується конкурентоспроможності, це вимагає розробки складних і цільових програм для практичного здійснення організаційних та економічних, технічних заходів, що забезпечать досягнення запланованих завдань щодо зниження питомих витрат і зниження собівартості продукції як головний критерій успішності діяльності підприємства, збільшення обсягу виробництва та реалізації, прибутку. Важливо зазначити, що розвиток таких програм повинен бути ітеративним процесом і здійснюватися поетапно, коли на кожному етапі буде далі розгортання програмних позицій та визначення нових запланованих завдань.

Активне використання сучасних методів бізнес-планування, корпоративного самофінансування, аналізу функціональних витрат та інші вдосконалені інструменти для вдосконалення планування та аналітичної роботи безпосередньо сприяють вирішенню проблем підвищення конкурентоспроможності підприємства та його нерозподільчої діяльності. Система управління конкурентоспроможністю підприємства складається з наступних послідовних етапів:

- координація та посилення ефективної роботи структурних підрозділів економічної служби, врахування вимог ринкових відносин та управління бізнесом;
- оновлення та впровадження самофінансування в систему внутрішнього виробничого стратегічного управління;
- вдосконалення економічної роботи відповідно до вимог комплексного підходу та фіналу результативності управління;
- підвищення ефективності підготовки та надійності економічної інформації.

Об'єктивна потреба вдосконалення економічної політики підприємства в умовах економічного середовища, що змінюється та реалізація цих заходів дозволить забезпечити новий рівень управління витратами, формування ціни на вироблену продукцію, що позитивно вплине на конкурентоспроможність підприємства. Правильно організована економічна робота на підприємстві сприятиме його фінансовій стійкості в конкурентному середовищі. Важливо своєчасно оцінити ступінь ризику, корисність того чи іншого способу інвестування коштів з метою збільшення конкурентних переваг випущеної продукції, прийняття стратегічно правильних рішень щодо вибору джерел фінансування з метою забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства, зміцнення свого експортного потенціалу. Поліпшення економічної роботи загалом, і методологічних підходів зокрема, має бути спрямоване на створення реальної передумови досягнення позитивних змін у кінцевих результатах управління.

У сучасних умовах стратегія управління конкурентоспроможністю підприємства вимагає радикальності перетворення в галузі інформаційних технологій. Успішне вирішення завдань сприяє збільшенню конкурентоспроможності продукції, ефективності та результативності поведінки на ринку, своєчасне виявлення потенційного конкурента, забезпечує багатоваріантне

планування та фінансові розрахунки, управління виробничими витратами вимагають розробки та впровадження інтегрованої системи прийняття корпоративних управлінських рішень.

Для практичного виконання цього завдання необхідна відповідна технологічна та кадрова підтримка, створення автоматизованих систем відповідних служб, робочих місць. Тобто перехід до нових комп'ютерних технологій, що дозволить об'єднати в єдиному інформаційному полі основні техніко-економічні послуги підприємства з подальшим підключенням до мережі інших підрозділів, тобто створенням такої інформаційної моделі підприємства, яке б комплексно відображало всі господарські операції, а також різні зв'язки.

Отже, можна зробити висновок про організаційно-економічний механізм діяльності підприємства. Система управління конкурентоспроможністю є відображає комплекс дій з підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Організація управління і планування господарської діяльності підприємства, заснована на аналізі конкурентоспроможності, дозволяє підвищити його адаптивність, конкурентні переваги і результати господарської діяльності і, як наслідок, підвищити його стійкість, гнучкість і виживання як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках [8, с. 116].

Політика конкуренції передбачає, перш за все, підвищення конкурентоспроможності підприємства, це можливо лише завдяки застосуванню принципово нових (відмінних від традиційних) підходів до розуміння та оцінки конкурентоспроможності підприємства. Важливими складовими є розробка та впровадження інтегрованої системи управління конкурентоспроможністю, вибір конкурентної ринкової стратегії для товарного ринку та ринку технологій, орієнтованих на сучасний та правильний шлях, який узгоджується з рівнем мінливості навколишнього середовища в період глобалізації.

Оскільки ефективність функціонування будь-якої сучасної організації визначається кількістю, формою, значенням і змістом його елементів, місцем, яке вони посідають в даному типі економічних систем, а також існуючих відносин між ними, оцінка конкурентоспроможності відіграє вирішальну роль у визначенні рівня функціонування та перспективи розвитку організації.

Таким чином, необхідно визначити найбільш раціональний спосіб побудови зворотного зв'язку в організаційно-економічному механізмі управління конкурентоспроможністю промислового підприємства для його ефективного функціонування та розвитку. Для цього потрібно створити алгоритм управління, сформувати конкурентоспроможність підприємства.

Авторський алгоритм управління конкурентоспроможністю підприємств базується на процесному підході. Цей механізм мав кілька модифікацій, але в результаті апробації зазнав деяких змін. Основний акцент у цьому механізмі робиться на те, що потрібно організації «робити», а потім – як «краще зробити» за допомогою всебічного опитування та раціоналізації впровадження технологій окремих етапів представленого механізму. Водночас потрібно знати, що потрібно робити при кожному новому кроку в процесі внесення змін. Цей процес може бути тривалим, а часом і дуже болючим для підприємства.

Більшість етапів універсального алгоритму управління конкурентоспроможністю підприємств засновані на концепції прийняття рішень як найважливіший вид управлінської діяльності [9]. Будь-яке рішення – вибір однієї з альтернатив існуючих, повинні прийматись відповідно до вказівок, даних організацією. Непрограмовані рішення потрібні в ситуаціях, які є новими, внутрішньо неструктурованими або пов'язаними з невідомими факторами. Тому необхідно перевизначити процедуру прийняття рішень, з якої, власне, і робиться вибір конкретного організаційного рішення в рамках виду діяльності.

Розглянемо зміст окремих стадій формування організаційно-економічного механізму управління потенціалом конкурентоспроможного підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм управління потенціалом конкурентоспроможного підприємства

Джерело: авторська розробка

1. Рішення та оцінка конкурентоспроможності. Оскільки конкурентоспроможність є інтегрованим показником в організації та одним з найважливіших факторів оцінки значущості підприємства, необхідно врахувати роль і місце компанії на ринку, а також оцінити її можливі стратегії для майбутнього. Також можна пояснити основні постулати (цілі, місію, політику тощо) та напрямки діяльності. Головною ланкою цього процесу є рішення про оцінку суттєвих аспектів діяльності підприємства, об'єднуючи їх у кілька груп.

2. Розробка інтегрального показника конкурентоспроможності підприємства. Цей показник повинен включати різні параметри підприємства, що визначають діяльність підприємства в цілому.

3. Відбір конкурентів. Більшість сучасних підприємств будь-якої галузі чи регіону працюють в умовах жорстокої конкуренції. Тому, якщо їх небагато (не більше 10), потрібно вибрати оцінку всього. Якщо їх багато, то слід вибрати найдосконаліші та найважливіші з них, які насправді є флагманами в цій галузі діяльності.

4. Порівняння конкурентоспроможності підприємств-конкурентів та базових підприємств. Порівняння конкурентоспроможності здійснюється на основі розроблених інтегральних показників, що відображає вплив різних параметрів на його становище в галузі.

5. Аналіз конкурентоспроможності базового підприємства. Дослідження окремих параметрів які включені в комплексну оцінку конкурентоспроможності. Це дозволяє виявити слабкі сторони організації та управління нею. При необхідності оцінки змісту та сутності стану різних елементів, об'єктів, виявляються процеси (підпроцеси), що діють в організації.

6. Прийняття рішення про необхідність підвищення конкурентоспроможності підприємства. Виявлення слабких сторін діяльності компанії є приводом для обговорення цих факторів. Результатом таких відносин може бути установа рішення щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства через зміну окремих елементів організації та управління нею в напрямку вдосконалення. Потреба у такому підході несе з собою об'єктивні витрати, можливість яких повинна бути обґрунтованою і бажано прийматися колективно. Відповідне прийняття рішень вимагає залучення високоактивних та кваліфікованих фахівців, зокрема, консультантів з управління.

7. Розробити перелік заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства. Це дозволить виділити набір змін, які необхідно зробити в організації для підвищення якості та ефективності конкретної діяльності. З цією метою можна залучити будь-яких працівників підприємства, які самі гостро переживають будь-які суперечності чи недоліки, що існують на їхньому власному підприємстві. Цей список збирається централізовано та передається спеціалісту, який проводитиме подальшу роботу. Багато із запропонованих заходів можна сміливо назвати інноваціями, які можуть бути пов'язані з радикальними змінами.

8. Визначення заходів щодо здійснення дій з розвитку підприємства. На цьому етапі оцінюється важливість кожної дії з розвитку підприємства. Тобто це визначає кількість людських, фінансових, матеріальних аспектів тощо, для здійснення кожного заходу.

9. Визначення очікуваних результатів від реалізованих заходів. Незалежно від кваліфікації, експерт який підготував остаточний перелік заходів щодо підвищення якості та ефективності конкретного виду діяльності організації, його потрібно узгодити з працівниками підприємства, особливо тими, хто брав участь раніше в процесі пропонування заходів. Отримані матеріали повинні бути оброблені та представлені у доступній формі. Тим не менш, потрібно вибирати такі заходи, що дозволять збільшити найважливіші показники діяльності організації: зокрема, продуктивність праці робітників, обсяг реалізації продукції, якість виробленої продукції. У той же час обов'язкове включення заходів, призначених для вирішення деяких соціальних проблем, які насправді існують у певній організації.

10. Рейтинг заходів щодо розвитку підприємства. Оскільки заходів може бути багато слід визначити пріоритет їх розвитку та впровадження, коли ресурси стануть доступними. Пріоритет обраних заходів встановлюється відповідно до різних пріоритетів: рівень впливу на ті чи інші показники, імідж підприємства тощо.

11. Підготовка до впровадження заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства. Введення кожного заходу щодо поліпшення якості та ефективності конкретної діяльності пов'язана з цілим набором підготовчих процедур. Крім того, слід виділити ресурси, в першу чергу, фінансові. Також обов'язково окреслити коло фахівців, які братимуть участь у реалізації заходів.

12. Здійснення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства. Це тривалий процес, пов'язаний з придбанням та введенням в експлуатацію обладнання, навчанням персоналу, впровадженням нових прав та обов'язків, делегуванням повноважень тощо. У той же час кожна подія повинна бути детально визначена виконавцем та засобами. Слід зазначити можливу корекцію розроблених планів і програм у зв'язку з новими обставинами всередині організації або в зовнішньому середовищі.

13. Оцінка результатів реалізації заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства. Реалізація заходів щодо забезпечення якості та ефективності конкретного виду діяльності може зробити істотний вплив на ефективність роботи організації. Для цього необхідно вибрати показники, а також виокремити вплив інших заходів, які реалізуються в доповнення до цільових. Після заходів необхідно виявити можливі зміни, що відбулися в організації з часу вивчення параметрів конкурентоспроможності підприємства.

14. Визначення напрямків розвитку конкурентоспроможності підприємства. Відповідно до отриманої інформації, необхідно здійснити зміни в переліку заходів, розроблених раніше експертами, підвищити якість та ефективність діяльності. Можна визначити пріоритети програми шляхом реалізації представлених заходів, якщо були задані питання та з урахуванням кількісних

оцінок цих заходів. Також слід розкрити остаточну версію портфолію подій. Зокрема слід звернути увагу на підвищення якості робочої сили цієї організації, яка пов'язана з підвищення кваліфікації персоналу та кар'єрним розвитком перспективних працівників.

Висновки. Отже, організаційно-економічний механізм управління підприємством є сукупністю організаційних та економічних важелів, що впливають на економічні та організаційні параметри системи управління, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності підприємства в цілому. Представлений підхід оцінки та розвитку конкурентоспроможності шляхом вирішення як завдань, так і проблем підприємства дозволяє сформувати організаційно-економічний механізм управління потенціалом. Правильно організована економічна робота на підприємстві сприятиме його фінансовій стійкості в конкурентному середовищі. Послідовність, представлена на етапах – різнобічна, тому дозволяє досить глибоко та всебічно досліджувати та впроваджувати зміни на підприємстві для підвищення його конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Карпенко О. О., Семиволос І. І. Організаційно-економічний механізм управління капіталом підприємства. *Водний транспорт*. 2013. Вип. 1. С. 71 – 75.
2. Фісуненко П. А. Організаційно-економічний механізм контролю ефективності використання ресурсів підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 1. С. 300 – 304.
3. Бідняк М. Н., Клещ А. М. Організаційно-економічний механізм управління стабільністю та ефективністю діяльності підприємства. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2012. Вип. 10. С. 364 – 368.
4. Вітер О. М., Килин О. В., Стручок Н. М. Організаційно-економічний механізм підприємства як фактор конкурентоспроможності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 6 (1). С. 32 – 37.
5. Довгань Л. Є., Дудукало Г. О. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць*. 2012. № 9. С. 253 – 258.
6. Єпіфанова І. Ю. Організаційно-економічний механізм управління фінансовим забезпеченням інноваційної діяльності підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 3. С. 78 – 81.
7. Куцик П. О., Герега О. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективною діяльністю підприємств торгівлі: теоретичний аспект. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2018. № 3. С. 99 – 104.
8. Потапюк І. П., Помаз Ю. В., Поровай І. В., Пушкар А. С. Організаційно-економічний механізм конкурентоспроможності підприємства як невід'ємний елемент її забезпечення. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 114 – 119.
9. Савченко О. В., Соловійов В. П. Сутність та складові організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2635> (Дата звернення: 12.01.2021).
10. Hnatenko I., Samborskyi O., Isai O., Parkhomenko O., Rubezhanska V., Yershova O. Modeling of foreign direct investment impact on economic growth in a free market. *Accounting*. 2020. № 6 (5). P. 705 – 712.
11. Zos-Kior M., Hnatenko I., Isai O., Shtuler I., Samborskyi O., Rubezhanska V. Management of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2020. Vol. 42. № 4. P. 504 – 515.

References

1. Karpenko, O. O., & Semyvolos, I. I. (2013). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia kapitalom pidprijemstva [Organizational and economic mechanism of capital management company]. *Vodnyi transport*, (1), 71 – 75.
2. Fisunencko, P. A. (2013). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm kontroliu efektyvnosti vykorystannia resursiv pidprijemstva [Organizational and economic mechanism for monitoring the efficiency of using enterprise resources]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, (1), 300 – 304.
3. Bidniak, M. N., & Kleshch, A. M. (2012). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia stabilnistiu ta efektyvnistiu diialnosti pidprijemstva [Organizational and economic mechanism for managing the

stability and efficiency of the enterprise]. *Upravlinnia proektamy, systemnyi analiz i lohistyka. Tekhnichna serii*, (10), 364 – 368.

4. Viter, O. M., Kylyn, O. V., & Struchok, N. M. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm pidpriumstva yak faktor konkurentospromozhnosti [Organizational and economic mechanism of an enterprise as a factor of competitiveness]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 6 (1), 32 – 37.

5. Dovhan, L. Ye., & Dudukalo, H. O. (2012). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu efektyvnoho upravlinnia pidpriumstvom [Formation of organizational and economic mechanism for effective management of an enterprise]. *Ekonomichniy visnyk NTUU «KPI»: zbirnyk naukovykh prats*, (9), 253 – 258.

6. Yepifanova, I. Yu. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia finansovym zabezpechenniam innovatsiinoi diialnosti pidpriumstv [Organizational and economic mechanism for managing financial support for innovative activities of enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, (3), 78 – 81.

7. Kutsyk, P. O., & Hereha, O. V. (2018). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia efektyvnoiu diialnistiu pidpriumstv torhivli: teoretychnyi aspekt [Organizational and economic mechanism for managing the effective activities of trade enterprises: theoretical aspect]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriumnytstvo*, (3), 99 – 104.

8. Potapiuk, I. P., Pomaz, Yu. V., Porovai, I. V., & Pushkar, A. S. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm konkurentospromozhnosti pidpriumstva yak nevid'iemnyi element yii zabezpechennia [Organizational and economic mechanism of enterprise competitiveness as an integral element of its provision]. *Ekonomichniy forum*, (1), 114 – 119.

9. Savchenko, O. V., & Soloviov, V. P. (2013). Sutnist ta skladovi orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu stymuliuvannia innovatsiinoi diialnosti na pidpriumstvi [The essence and components of organizational-economic mechanism of fostering innovation in the enterprise]. *Efektyvna ekonomika*, (12). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2635> (Accessed: 12.01.2021).

10. Hnatenko I., Samborskyi O., Isai O., Parkhomenko O., Rubezhanska V., & Yershova O. (2020). Modeling of foreign direct investment impact on economic growth in a free market. *Accounting*. № 6 (5). P. 705 – 712.

11. Zos-Kior M., Hnatenko I., Isai O., Shtuler I., Samborskyi O., & Rubezhanska V. (2020). Management of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. Vol. 42. № 4. P. 504 – 515.

ZOS-KIOR Mykola

Dr. Sc. (Ekon), Professor,
Poltava State Agrarian Academy,
Ukraine, Poltava

ISAI Oksana

Ph.D. in Economic, Associate Professor,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman,
Ukraine, Kyiv

SPIVAK Sofia

Ph.D. in Economic, Associate Professor,
Luhansk National Agrarian University,
Ukraine, Slovyansk

LESIUK Vladyslav

Graduate student,
Poltava State Agrarian Academy,
Ukraine, Poltava

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR MANAGING THE POTENTIAL OF COMPETITIVE ENTERPRISES

Introduction. *One of the topical issues for enterprise managers is the formation of an organizational and economic mechanism that would be able to ensure the efficiency of management and the competitiveness of the enterprise. The management mechanism is considered as an integral part of the entire management system, provides an effective impact on the factors and state that determine the result of the control object. Moreover, with regard to the internal factors of enterprise management, the concept of "enterprise management mechanism" should be used, since the nature of the internal factors of enterprise management is diverse and certain types of management mechanisms must be different.*

Purpose. *The purpose of the article is to study the main theoretical aspects of the formation of an organizational and economic mechanism for managing the potential of a competitive enterprise.*

Results. *Generalized theoretical aspects of the organizational and economic mechanism of enterprise potential management. Organizational and economic mechanisms of enterprise management include the following main functional subsystems: planning, organization, motivation, control and regulation. The concept of "competitiveness" and its connection with the organizational and economic mechanism of enterprise potential management have been investigated. Assessment of competitiveness plays a decisive role in determining the level of functioning and development prospects of an enterprise. The need to study the most rational way of constructing feedback in the organizational and economic mechanism of managing the competitiveness of an enterprise for its effective functioning and development has been determined. The author's algorithm for managing the competitiveness of enterprises based on the process approach is proposed. The individual stages of the formation of an organizational and economic mechanism for managing the potential of a competitive enterprise are identified and considered.*

Originality. *The scientific novelty of the research lies in the development of theoretical provisions and scientific and practical recommendations for the formation of an organizational and economic mechanism for managing the potential of a competitive enterprise.*

Conclusion. *The organizational and economic mechanism of enterprise management is a set of organizational and economic levers that affect the economic and organizational parameters of the management system, contribute to the formation and strengthening of the organizational and economic potential, gaining competitive advantages and the efficiency of the enterprise as a whole. The presented approach to assessing and developing competitiveness by solving both tasks and problems of an enterprise allows us to form an organizational and economic mechanism for managing potential. Correctly organized economic work at the enterprise will contribute to its financial stability in a competitive environment. The sequence presented in the stages is versatile, therefore, it allows you to deeply and comprehensively explore and implement changes in the enterprise to increase its competitiveness.*

Key words: *organizational and economic mechanism, management, potential, efficiency, competitiveness, enterprise.*

*Одержано редакцією: 10.12.2020
Прийнято до публікації: 14.02.2021*